	7. Теория статистики: Учебник / Шмойлова Р.А., Минашкин В.Г., Садовкинова Н. А., Шувалова Е. Б.; Под ред. Шмойловой Р. А. - 4-е изд., перераб. И доп. – М.: Финансы и статистика, 2012. - 656 с. 8. Шерстнева Г.С.Социальная статистика: конспект лекций. М., 2017. 9. Хоменко Л.Н. Социальная статистика: учеб. пособие. – Мн.: БГЭУ, 2011. **Axborot manbalari:** http://www.lex.uz http://www.ziyonet.uz http://www.stat.uz
6.	Fan dasturi Universitet Kengashning 2025-yil ___-avgustdagi __-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
7.	**Kafedra mudiri:** **Aslonov I.**___________ Alisher Navoiy nomidagi TDO'TAU, «Psixologiya va sotsiologiya» kafedrasi mudiri, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent
8.	**Fan/modul uchun mas'ul:** **Xakimova A.K.** ___________ «Psixologiya va sotsiologiya» kafedrasi, o'qituvchi________
9.	**Taqrizchilar:** **Fayzieva F.** ___________ «Psixologiya va sotsiologiya» kafedrasi, sotsiologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dotsent **Aliqoriev N.** ___________ O'zbekiston Milliy universiteti "Sotsiologiya" kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori

University Rankings 2025: 40 (o'rinda). QS World University Rankings 2026: 42-(dunyo bo'yicha o 'rni) (QS World University Rankings by Subject):
https://www.topuniversities.com/universities/university-queensland

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»
Rektor ___________ Sh. Sirojiddinov
2025-yil 28 -avgust

PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA KAFEDRASI

IJTIMOIY STATISTIKA

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot.
Ta'lim sohasi:	310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60310400 – Sotsiologiya

Toshkent – 2025

Fan/modul kodi IST1306		Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili o'zbek			Ishlab chiqilgan o'quv yili 2025/2026			
Semestr	Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta' lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma' ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
3	Ijtimoiy statistika	6	6	90	30	30	30	-	90	180
	Jami:			90					90	180

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – Ijtimoiy statistika fan sohasi sifatida jamiyatdagi ijtimoiy hodisa va jarayonlar to'g'risidagi miqdoriy ma'lumotlar yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilish usul va metodlari tizimini ishlab chiqadi. Ijtimoiy statistika amaliy faoliyat sohasi sifatida davlat statistika organlari va boshqa tashkilotlar tomonidan u yoki bu ijtimoiy jarayonlarni ifodalaydigan miqdoriy ma'lumotlarni yig'ish va umumlashtirishni tashkil etishni ko'zda tutadi.

Fanning vazifasi – Ijtimoiy sohadagi hodisa va jarayonlarni tadqiq etishning tamoyillari; ijtimoiy jarayonlardagi o'zgarishlar; asosiy statistik ko'rsatkichlarni tuzish va baholash metodlarini o'rganish to'g'risida tasavvurlar shakllantirish va statistik ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish metodlaridan kasbiy faoliyatda foydalana olish malakalarini ishlab chiqishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Statistika predmeti va usuli

Statistikaning kelib chiqishi va taraqqiyot bosqichlari. Statistika predmeti va vazifalari. Statistika va axborot. Ma'lumotlar va ularning turlari. Hisobot va statistika. Statistik hisob turlari: operativ-texnika, buxgalteriya va statistik. Statistik qonuniyatlar va qonunlar. Statistika qonunlari tabiati. Statistika ko'rsatkichlari. To'plam. To'plam birligi, belgisi, variatsiya va variant. Statistika fanining tabaqalanishi. Statistika usullari: klassifikatsiyalash, svodkalash, guruxlash, turli umumlashtiruvchi ko'rsatkichlarni hisoblash va grafiklarni tuzish. Jadvallar tuzish.

2-mavzu. Ijtimoiy statistika ko'rsatkichlari tizimi

Statistik ko'rsatkich. Statistik ko'rsatkichlarni ahamiyati va vazifalari. Statistik ko'rsatkichlar tizimi. Ko'rsatkichlarni turlari va klassifikatsiyalari. Statistik ko'rsatkichlarning asosiy belgilari. Xatolar. Absolyut, nisbiy va o'rtacha miqdorlar. Ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligi. Hodisa va jarayonlar o'rtasidagi bog'liqlik. Tushunchalarning tarkibiy qismlarini ajratish. Iqtisodiy statistikaning asosiy makroko'rsatkichlari. Korxonalar faoliyatining mikroko'rsatkichlari. Atrof muhitni baholovchi ko'rsatkichlar. Statistik ko'rsatkichlar tizimining rivojlanishi.

3-mavzu. Statistik kuzatish

Statistik ma'lumotlar tushunchasi va manbalari. Statistik kuzatish va uning bosqichlari. Statistik kuzatish turlari, ko'rinishlari va shakllari. Ma'lumotlarni to'plash va qayta ishlash usullari. Statistik kuzatishni tashkil etish. Statistik kuzatish rejalari va qoidalari. Kuzatish obyekti, subyekti va birligi. Senz. Umumiy va tanlanma kuzatish. Bosh va tanlanma umumlashtirish. Reprezentativlik. To'plam birliklarini tanlash qoidalari. To'plamni shakllantirish usullari. Tanlash turlari: individual, mexanik, stratifitsirovanlashgan, takroriy va notakroriy. Tanlanma kuzatish xatolari. Tanlash xatolarini aniqlash. Tanlanmani yetarli miqdorini aniqlash. Baholarni bosh to'plamga taqsimlash.

4-mavzu. Majmualash va guruhlash

Klassifikatsiyalash va guruhlash. Majmualash. Majmualash bosqichlari. Hisobot materiallarini guruhlashni xususiyatlari va maxsus tashkil etilgan kuzatish. Klassifikator. Statistikadagi asosiy klassifikatsiyalashlar. Obyektlarni aniq sinflarga bo'lish. Nomenklatura. Guruhlashlarni asosiy turlari. Guruhlashning belgilari. Guruhlashning belgilarini tanlash. Guruhlar miqdorini aniqlash. Guruhlash oraliqlari. Atribut va miqdoriy belgilar bo'yicha guruhlash. Qayta guruhlash. Guruhlash turlari: tipologiya, tuzilmaviy va analitik. Muxim iqtisodiy guruhlash va klassifikatsiyalashlar. Hududiy va tarmoq guruhlashlari. Taqsimlash qatorlari va turlari. Taqsimlash qatorlarini grafik tasvirlash. Statistik hodisalarni grafik usulida o'rganish. Grafik turlari va elementlari. Grafik tuzish usullari va undan foydalanish. Jadvallar va jadval tuzish qoidalari. Jadvalda ega va kesimni aniqlash. Jadval tuzish tamoyillari.

5-mavzu. Indekslar va ularni qo'llash

Indeks tushunchasi. Indeks mohiyati. Indekslashtirilayotgan miqdorlar. Indekslar vazni. Joriy va bazis miqdorlari. Individual va yig'ma indekslar. Natijaviy va omilli ko'rsatkichlar. Indekslashtirilayotgan miqdorlarni o'lchash muammolari. Agregat indekslar. O'rtacha indekslar: tortilgan, o'rtacha garmonik na o'rtacha indekslar: doimiy va o'zgaruvchan vaznli borliqlig'i. Tarkibiy siljishlar indeksi. Hududiy indekslar: vaznni tanlash muammosi va indekslarni hisoblash misollari: o'rtacha oddiy, o'rtacha geometrik. Zanjirli indekslarning o'zaro bog'liqligi. Tarkibiy siljishlar indeksi. Hududiy indekslar: vaznni tanlash muammosi va indeksni hisoblash misollari.

6-mavzu. O‘rtacha miqdorlar va variatsiya ko‘rsatkichlari

O‘rtacha miqdorlar ko‘rsatkichlar. O‘rtacha mohiyati va ahamiyati. O‘rtacha va nisbiy miqdorlar usuli. Umumiy va xususiy o‘rtachalar. Urtachalar o‘rtasidagi bog‘liqlik. O‘rtacha miqdorlarning kamchiliklari. Statistikada o‘rtacha mnqdorlarning asosiy turlari va shakllari. O‘rtacha arifmetik va uni xususiyatlari. O‘rtacha garmonik, o‘rtacha geometrik va boshka o‘rtacha mikdorlar. O‘rtacha shakllarni tanlash. O‘rtacha miqdorlarni tanlash tamoiillari. Moda va mediana. Variatsiya. Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar belgilarining variatsiyasi sabablari. Variatspon qator (variatsiya turlari). Variatsion qatorlar xarakteristikasi: variatsion kenglik, o‘rtacha mutlok tafovut, dispersiya, o‘rtacha kvadratik tafovut. Variatsiya koeffitsienti. Dispersiya turlari. Variatsion qatorlarda o‘rtacha miqdorni hisoblash usullari.

7-mavzu. Dinamik qatorlar

Dinamik qatorlar tushunchasi va turlari. Ma’lumotlarni taqqoslanishi va ma’lumotlarni taqqoslash shakliga keltirish usulllari. Dinamik qatorlarni tuzishning asosiy qoidalari. Dinamik qatorlarning statistik ko‘rsatkichlari. Qatorlarning o‘rtacha darajasi. Mutlaq nisbatan o‘sish. O‘sish sur’atlari. Nisbatan usish sur’atlari. 1% nisbatan o‘sishning mutlaq axamiyati. O‘rtacha yillik o‘sish va nisbatan o‘sish sur’atlari. Statistikada dinamik qatorlarni tahlil qilish usullari. Dinamik qatorlarni qayta ishlashning tahliliy usullari. Barqarorlik va tebranish. Dinamik qatorda trendlar. Trend turlari. Qatorda trendni tekshirish: oraliq, tebranuvchan va seriyali usul, Koks va Styuart mezonlaridan foydalanish. Tekislash. Oraliqlarni yiriklashtirish. Sirg‘aluvchi o‘rtachalar. Analitik tekislash. Mavsumiy tebranishlar tahlili. Mavsumiy tebranish to‘lqinlarini o‘lchash usullari. Dinamik qatorlarning o‘zaro bog‘liqligini tahlil qilish. Avtokorrelyatsiya va uni yo‘qotish.

8-mavzu. Bandlik va ishsizlik statistikasi

Statistikaning vazifalari va ma‘lumotlar manbalari. Bandlik va ishsizlik darajasi. Aholi bandligi. Ishsizlar tarkibi. Ishga qabul qilinganlar tarkibi. Mehnat mazmuni. Mehnat bozorining muhim sohasi. Ayollar bandligi statistikasi. Bandlik ko‘rsatkichlari. Mehnat bozori va bandlik tuzilmasining statistik tahlili.

9-mavzu. Aholi statistikasi

Aholi statistik tadqiqot obyekti sifatida. Aholini xarakterlovchi ma’lumotlar. Aholi tarkibi, soni va joylashuvini aniqlash usullari. Hududlar bo‘iicha aholi soni, tarkibi va joylashuvi. Doimiy va mavjud aholi kategoriyasi. Demografik jarayonlar. Aholi harakati: tabiiy va mexanik. Tug‘ilish, o‘lish va tabiiy o‘sish ko‘rsatkichlari. Aholi migratsiyasini o‘rganish. Migratsiya turlari. Aholining kelajakdagi sonini hisoblash. Aholi harakati istiqbollari, uni tarkibi va joylashuvining o‘zgarishi.

10-mavzu. Aholining ta‘lim darajasi va ta‘lim tizimining rivojlanishi statistikasi

Axborot manbalari. Aholining ta‘lim darajasi. Ta‘lim statistikasida

xalqaro tasniflar va ko‘rsatkichlar tizimi. Ta‘lim tizimi va maktabgacha, maktab va maktabdan tashqari ta‘lim va tarbiya statistikasi. Umumta’lim maktablari bitiruvchilarining ijtimoiy-kasbiy yo‘nalishlarini o‘rganish metodikasi. Kasbiy ta‘lim.

11-mavzu. Mehnat bozori statistikasi

Mehnat bozori statistikasi mazmuni va vazifalari. Mehnat resurslari. Ishchi kuchi. Mehnat resurslariing yoshi, jinsi va boshqa belgilari bo‘yicha tarkibi. Bandlik va ishsizlik. Aholini bandlik maqomi va bandligi bo‘yicha klassifikatsiyalash. Mehnatda band bo‘lganlarni tarmoqlar, mashg‘ulot turlari va daromadlar manbaiga qarab guruhlanishi. Band bo‘lgan shaxslar soni va tarkibini aniqlash. Mehnat resurslari balansi. Ishchi kuchi miqdori va harakati ko‘rsatkichlari. Ishchi kuchi balansi. Ishchi kuchi qo‘nimsizligi. Aholini bandlik va ishga joylashish ko‘rsatkichlari. Ish vaqti va undan foydalanish. Ish vaqti fondi. Ish vaqti balansi. Ish vaqtidan foydalanish va yo‘qotish ko‘rsatkichlari. Mehnat kelishmovchiliklari statistikasi. Ish xaqi va ishchi kuchi harajatlari statistikasi. Ish xaqi fondi tarkibi, shakllanishi va undan foydalanish. O‘rtacha ish haqi darajasi va o‘zgarishi ko‘rsatkichlari. Ish xaqi va uning o‘zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Ishchi kuchi xarajatlari statistikasi. Mehnat muhofazasi. Mehnat sharoiti. Kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish.

12-mavzu. Aholi turmush darajasi statistikasi

Aholi turmush darajasi ko‘rsatkichlari tizimi haqida umumiy tasavvur. Aholi real daromadlari, ish xaqi mikdori, tarkibi va o‘zgarishini statistik o‘rganish. Nominal ish xaqi, uni darajasi va uzgarishi. Hayot qiymati indeksi. Narxlarning o‘zgarishi va uni yashash darajasigi ta’siri. Aholi daromadlarining boshqa manbalari. Aholi daromadlari tarkibi. O‘zbekiston aholisi daromadlari tarkibining o‘zgarishi. Iste’mol budjeti: minimal, o‘rtacha va haqiqiy. Jamg‘arilgan boylik va aholining uy-joy bilan ta’minlanganlik ko‘rsatkichlari. Aholi daromadlarining differensiatsiyalashuvi, kambag‘allik darajasi va chegarasini o‘rganish usullari. Aholi turmush darajasini umumlashtiruvchi ko‘rsatkichlar. O‘zbekiston aholisining ijtimoiy jihatdan stratifikatsiyalashuvi.

13-mavzu. Harajatlar statistikasi

Iste’mol statistikasi. Moddiy boylik va xizmatlar iste’molini statistik o‘rganishning ijtimoiy ahamiyati va vazifalari. Moddiy boyliklar va xizmatlar iste’moli ko‘rsatkichlari. Yakka iste’mol darajasi. Ijtimoiy va shaxsiy iste’mol dinamikasi: iste’mol qilishning o‘zgarishini individual ko‘rsatkichlari. Ehtiyojlarni qondirish koeffitsenti. Harajatlar va iste’mol. Harajatlar tarkibi, hajmi va ko‘lami. Iste’mol darajasi va dinamikasi o‘rganishda qo‘llaniladigan ko‘rsatkichlar tizimi. Iste’mol budjeti va iste’mol savatchasi. Aholining ehtiyoji dinamikasi va iste’mol narxlarini o‘rganishning indeksli metodi.

14-mavzu. Aholining ijtimoiy tarkibi, shaxs, oila va mehnat jamoasi statistikasi

Aholining ijtimoiy tarkibining dinamikasi. Bozor munosabatlari rivojlana

borgan sari aholining tarkibini o'zgarishi. Aholining guruhlari orasidagi tafovutini statistik o'rganish. Shahar va qishloq aholisi tafovuti. Jismoniy va aqliy mehnat bilan band bo'lgan aholi tafovuti. Aholining daromadlari va iste'mol darajasi bo'yicha tafovuti. Aholining yashash sharoitlari bo'yicha tafovuti. Oila va shaxsning statistik o'rganishning ahamiyati va vazifalari. Inson (shaxs) va oila ijtimoiy statistikaning obyektlari. Shaxs ijtimoiy munosabatlarining obyekti va subyekti. Ijtimoiy munosabatlarning shaxs rivojlanishiga ta'sirini statistik o'rganish. Shaxs iste'mol darajasini va ushbu darajaning qondirilishini statistik o'rganish.

Oila jamiyatining birlamchi bo'linmasi, oilalar soni, tarkibini statistik o'rganish. Oilalarni rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar. Bozor munosabatlari sharoitida davlatni oilalarga yordam berishi. Oila va shaxsni o'rganishda maxsus kuzatishlarni o'tkazish. Oila va uning iqtisodiy, madaniy, maishiy va ma'naviy ahvoli to'g'risidagi ma'lumotlar manbai va ularning tahlil qilish yo'llari. Mehnat jamoasini statistik o'rganishning ahamiyati va vazifalari. Mehnat jamoasini iqtisodiyotni boshqarishda qatnashishini ifodalovchi statistik ko'rsatkichlar. Korxonalarni davlat tasarrufidan chiqarishda mehnat jamoalarining o'rni. Mehnat jamoalari to'g'risidagi ma'lumotlar manbai va ularni statistik tahlil qilishning asosiy yo'nalishlari.

15-mavzu. Aholining bo'sh vaqti va uning sarflanishi

Aholini bo'sh vaqtini statistik o'rganishning ahamiyati va vazifalari. Konstitutsiya aholining dam olish huquqlari haqida. Ish vaqtini qisqartirishni iqtisodiy asoslari. Aholi vaqti fondi va uning tarkibi. Shahar va qishloq aholisining vaqt budjeti va uning ko'rsatkichlari. Aholining bo'sh vaqtidan foydalanishini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Bozor munosabatlarining rivojlanishini aholining vaqt budjetiga ta'siri. Aholining ishdan bo'sh vaqtini sarflashi to'g'risida alohida ijtimoiy guruhlar, shahar va qishloq aholisi bo'yicha farqini o'rganish.

Seminar mashg'ulotlar mavzulari (S) (3-semestr)

1. Statistika predmeti va usuli
2. Ijtimoiy statistika ko'rsatkichlari tizimi
3. Statistik kuzatish
4. Majmualash va guruhlash
5. Indekslar va ularni qo'llash
6. O'rtacha miqdorlar va variatsiya ko'rsatkichlari
7. Dinamik qatorlar
8. Bandlik va ishsizlik statistikasi
9. Aholi statistikasi
10. Aholining ta'lim darajasi va ta'lim tizimining rivojlanishi statistikasi
11. Mehnat bozori statistikasi
12. Aholi turmush darajasi statistikasi
13. Harajatlar statistikasi

14. Aholining ijtimoiy tarkibi, shaxs, oila va mehnat jamoasi statistikasi
15. Aholining bo'sh vaqti va uning sarflanishi

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Statistika predmeti va usuli
2. Ijtimoiy statistika ko'rsatkichlari tizimi
3. Statistik kuzatish
4. Majmualash va guruhlash
5. Indekslar va ularni qo'llash
6. O'rtacha miqdorlar va variatsiya ko'rsatkichlari
7. Dinamik qatorlar
8. Bandlik va ishsizlik statistikasi
9. Aholi statistikasi
10. Aholining ta'lim darajasi va ta'lim tizimining rivojlanishi statistikasi
11. Mehnat bozori statistikasi
12. Aholi turmush darajasi statistikasi
13. Harajatlar statistikasi
14. Aholining ijtimoiy tarkibi, shaxs, oila va mehnat jamoasi statistikasi
15. Aholining bo'sh vaqti va uning sarflanishi

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem. guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Statistik hisob turlari: operativ-texnika, buxgalteriya va statistik
2. Statistik ko'rsatkichlarni ahamiyati va vazifalari
3. Ko'rsatkichlarni turlari va klassifikatsiyalari
4. Atrof muhitni baholovchi ko'rsatkichlar
5. Statistik ma'lumotlar tushunchasi va manbalari
6. Klassifikatsiyalash va guruhlash
7. Statistikadagi asosiy klassifikatsiyalashlar
8. Grafik turlari va elementlari.
9. Indekslashtirilayotgan miqdorlar.
10. O'rtacha va nisbiy miqdorlar usuli
11. Moda va mediana. Variatsiya.
12. Dinamik qatorlar tushunchasi va turlari
13. Statistikada dinamik qatorlarni tahlil qilish usullari
14. Statistikaning paydo bo'lishi va rivojlanishi.
15. Statistikaning predmeti va uslubiy bazasi.
16. Statistikaning asosiy tushunchalari va toifalari.
17. Statistik guruhlarning vazifalari, ularning turlari.

	18. Nisbiy miqdorlarning turlari va o'zaro bog'liqligi. 19. O'rtacha qiymatlarning turlari va ularni hisoblash usullari. 20. Variatsiya tushunchasi va asosiy ko'rsatkichlar. 21. Dispersiya turlari, ularning matematik xususiyatlari. 22. Tanlangan populyatsiyada birliklarni tanlash usullari va usullari. 23. Namuna olishning o'rtacha va chegara xatolarini aniqlash. 24. Gipotezalarni statistik tekshirish bo'yicha ish bosqichlari. 25. Dispersiyani tahlil qilish elementlari. 26. Aholi daromadlarining differensiatsiyalashuvi, kambag'allik darajasi va chegarasini o'rganish usullari. 27. Aholi turmush darajasini umumlashtiruvchi ko'rsatkichlar. 28. O'zbekiston aholisining ijtimoiy jihatdan stratifikatsiyalashuvi. 29. Iste'mol darajasi va dinamikasi o'rganishda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar tizimi. 30. Iste'mol budjeti va iste'mol savatchasi **Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:** 1. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish;. 2. Seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish; 3. Berilgan mavzular bo'yicha o'qituvchi rahbarligida ilmiy-ijodiy ishlanmalar (tezis yoki maqolalar) tayyorlash va chop etish; 4. Berilgan manbalar asosida tarjima ishlarini amalga oshirish; 5. Berilgan mavuzlar bo'yicha kurs ishini bajarish tavsiya etiladi.
2.	**V. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar))** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: «Ijtimoiy statistika» fanini o'zlashtirishda talabalar - statistikaning ilmiy fan sifatida va ijtimoiy jarayonlar to'g'risida statistik ma'lumotlarni to'plash va qayta ishlashga imkon beradigan amaliy faoliyat sohasi sifatida tizimli tushunchaga ega bo'lish, statistik usullardan foydalanish imkoniyatlari, statistik ma'lumotlarning asosiy manbalari to'g'risida bilim. statistik ma'lumotlar, zamonaviy jamiyatning turli tomonlarini statistik kuzatish xususiyatlari va iqtisodiy rivojlanishning aholi farovonligiga ta'sirini baholash, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishning kasbiy vazifalarini hal qilishda ko'rib chiqilgan vositalarni muvaffaqiyatli qo'llash uchun zarur bo'lgan ***bilimga ega bo'ladi;*** Shu bilan birga kursni o'rganish natijasida talaba: - ijtimoiy statistikaning zamonaviy tushunchalari va ta'riflarini, ushbu statistika sohasidagi xalqaro standartlar va tavsiyalarni, statistik kuzatishni tashkil etish usullari va shakllarini, asosiy iqtisodiy va statistik tasniflarni, ijtimoiy jarayonlarni o'lchash ko'rsatkichlari tizimlarini va ularni hisoblash usullari haqida ***ko'nikmalariga ega bo'ladi;***
3.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

	□ amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; □ interfaol keys-stadilar; □ blis-so'rov; □ guruhlarda ishlash; □ taqdimotlarni qilish; □ jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
4.	**VII.Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom"ning 15- va 30-bandlariga asosan **Ijtimoiy statistika** fanidan **(3)** semestr uchun mo'ljallangan **180 soat** *o'quv yuklamasini o'zlashtirgan*, fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra *ijobiy baholanib kasbiy kompetensiyalarni yetarli darajada egallagan* talabaga 3-semestr uchun **6** kredit beriladi, jami bo'lib **6 kredit bo'ladi.** Talaba belgilangan *ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda* **kreditlar berilmaydi.** Talabalarning bilimini baholash O'zbekiton Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan «Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida»gi Nizom talablari asosida belgilanadi. **«Ijtimoiy statistika»** faniga kunduzgi bakalavr ta'lim yo'nalishlarida **30** soat ma'ruza, **30** soat seminar, **30** soat amaliy va **90** soat mustaqil ta'limga ajratilgan. Universitet nizomi bo'yicha bu **180** soat yuklama hajmiga **6** kredit beriladi. Oraliq nazoratda baho tizimi asosida talabalar baholanadilar. Talabalar yakuniy nazorati **balli konvertasiyasi** asosida hamda mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish uchun ballik shkala tizim asosida yakuniy nazorat bahosiga qo'shib baholanadilar. **1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.** **Oraliq nazorat:** o'tilgan mavzular asosida birinchi oraliq nazorati ishi ***yozma*** shaklda o'tkaziladi. Birinchi oraliq nazorat ishi 3 tadan savollardan iborat variantlar asosida o'tkaziladi. Ikkinchi oraliq nazorat ishi talabalarning o'quv semestri davomida o'zlash ballari asosida umumlashtiriladi. **ON mezoni:** 3-semestrdagi 1-oraliq nazorati 6-ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng ***yozma*** tarzda o'tkaziladi. 1-oraliq nazoratida talabaga yozma tarzda topshirish uchun, o'tilgan ma'ruzalardan kelib chiqib 3 tagacha savollardan iborat bo'lgan variant beriladi *Shundan:* agarda talaba savollarga ijodiy tarzda yondashib bajarsa va darslarda faol ishtirok etsa 5 baho (bal konvertatsiyasida)ga ega bo'ladi, agar

talaba topshiriqlarni bajarsa, darslarda ishtirok etsa 2 ta savolga javob bersa 4 baho (bal konvertatsiyasida)ga ega bo‘ladi, darslarda faol etmasa va 2 ta savolga javob bersa 3 baho (bal konvertatsiyasida)ga ega bo‘ladi. Agarda talaba savollarga javob bermasa talaba oraliq nazorat ishini topshira olmagan hisoblanadi. Talaba qayta oraliq nazorat ishini 2 marotabagacha topshirishi mumkin.

Oraliq nazarat uchun savol variant (namuna uchun)

I variant
1.Statistika so'zining ma'nosi
2. Statistik ko'rsatkichlarni turlari
3. Guruhlar miqdorini aniqlash

2-oraliq nazorat ishi o‘quv semestri davomida amaliy mashg’ulotlarda to’plagan baholari va mustaqil ta’lim ishlari umumlashtirilgan tarzda *5 baho (ball konvertatsiyasida)* bilan baholanadi. Mustaqil ta’lim uchun har bir talabaga 1 ta mavzu beriladi va talaba taqdimot ko‘rinishida topshiradi.

Yakuniy nazorat: 3-semestrdagi yakuniy nazoratlar semestr davomida o‘tilgan mavzular bo‘yicha ***Yozma*** shaklida o‘tkaziladi.

YaN mezoni: Yakuniy nazorat semestr davomida o‘zlashtirilgan mavzular bo‘yicha ***yozma*** shaklida o‘tkaziladi, talabaga 3 ta savoldan iborat variant beriladi. 3 ta savolga to‘liq va ijodiy yondashib javob yozgan talaba 5 bahoga (ball konvertatsiyasida) ega bo‘ladi. Savollar ijodiy yondashmagan holda yozgan talabaga 4 baho, 2 ta savolga javob yozganlarga 3 baho, agarda talaba berilgan savol variantdagi savollarga javob yozolmasa u fanga tegishli kreditga ega bo‘la olmaydi. Savollarga javob yozish uchun talabalarga 2 soat vaqt ajratiladi.

Yakuniy nazarat uchun savol variant (namuna uchun)

I variant
1. Indeks tushunchasi va uning vazifalari
2. Dinamik qatorlar tushunchasi va turlari
3. Bandlik va ishsizlik darajasini o'lchash

2. Talabalarning bilimini (ON, YN hamda mustaqil ish uchun) baholashda quyidagi mezonlarni hisobga olinadi:

Talaba «Ijtimoiy statistika» fanidan mustaqil ravishda xulosa va qaror qabul qiladigan, mavjud nazariylar va amaliy jihatdan statistik formulalarni

ishlay oladigan, sotsiologik tahlil masalalarda ijodiy fikrlay oladigan, Ijtimoiy jarayonlarning statistikasini olib borib, mustaqil mushohada yuritadigan, «Ijtimoiy statistika» fanidan olgan nazariy bilimini amalda qo‘llay oladigan, «Ijtimoiy statistika» fanning mazmun-mohiyatini tushunadigan, Ijtimoiy jarayonlarni statistik tahlilini to‘liq tushuntura biladigan, Ijtimoiy statistikaning funktsiyalarini va ilmiy kategoriyalarini ifodalay oladigan hamda berilgan mavzu doirasida savollarga to‘liq javob beradgan va fan bo‘yicha berilgan nazorat savollariga to‘liq tasavvurga ega deb topilganda – **5 (a’lo) baho**;

Talaba **«Ijtimoiy statistika»** fanidan mustaqil ravishda sotsiologik tahlil masalalarda ijodiy fikrlay oladigan, ijtimoiy jarayonlarning statistikasini olib borib, mustaqil mushohada yuritadigan, Ijtimoiy statistika fanidan olgan nazariy bilimini amalda qo‘llay oladigan, Ijtimoiy statistika fanning mazmun-mohiyatini tushunadigan, Ijtimoiy jarayonlarni statistik tahlilini to‘liq tushuntura biladigan, Ijtimoiy statistikasining funktsiyalarini va ilmiy kategoriyalarini ifodalay oladigan hamda berilgan mavzu doirasida savollarga keraklikcha javob beradgan va fan bo‘yicha berilgan nazorat savollariga javob berishiga ega deb topilganda – **4 (yaxshi) baho**;

Talaba «Ijtimoiy statistika» haqida olgan bilimini amalda qo‘llay oladigan, ijtimoiy statistika fanning mohiyatni tushunadigan, fan kategoriyalari haqida qandaydir bilimga ega bolishi hamda tushuntura biladigan, ijtimoiy statistika funktsiyalarini ifodalay oladigan va aytib beradigan hamda fan bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda – **3 (qoniqarli) baho;**

Talaba fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi

5.

Asosiy adabiyotlar:

1. Aliqoriyev N.S. va boshqalar. Ijtimoiy statistika // O'quv qo'llanma. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 204b.
2. Mualliflar jamoasi. Sotsiologiya // Darslik. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 496 b.
3. Aliqoriyeva A.N. Iqtisodiy sotsiologiya // O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 136 b.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. [Matn] Rasmiy nashr. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2023. – 80 b.
2. Rustamov SH.M., Umarov Z.R.. Statistika. Darslik. Toshkent, 2012.
3. Shodiyev X.A. Statistika. Darslik. Toshkent.: 2013 yl.
4. Soatov N.M., Nabiyev X., Nabiyev D., Tillaxo’jaeva G.N. Statistika. Darslik. – T.; TDIU, 2009.
5. Каменева С.В. Социальная статистика // Учебное пособие – М.: Мир науки, 2020. – 156 с.
6. Захарова Л.Н., Хребтова, Т.М. Социальная статистика. – Красноярск: СибГАУ, 2016. – 136 с.